

”שובו לבצרון אסירי התקוה” (זכריה ט, יב)

מאמר בעקבות דברי הרב אברהם קוק (ב”מאמרי הראי”ה”, עמ’ 360)
ובירור עמדתם של נאמני א”י*

מבוא: עובדות ודברי רקע

פרק א’ – בטחון בהקב”ה שישלים מעשה גאולת ישראל

פרק ב’ – כיצד נגרם כי חלק מהעם רחוק מהאמונה בצדקת מלחמתנו על ארץ ישראל

פרק ג’ – יחס לממשלת ישראל הנוכחית (לפי דברי הרב אברהם קוק והרצי”ה)

פרק ד’ – מה הרב אברהם קוק היה אומר על הגירוש?

פרק ה’ – יש לשוב בתשובה, גם השוטרים, גם הרבנים הצעירים, וגם ציבורינו

פרק ו’ – האם צדקו בני הנוער שהלכו ”לקבל מכות”

פרק ז’ – ומה נעשה הלאה?

☆☆☆

עובדות ודברי רקע

העתונים [וגם הטלויזיה] מפרסמים תמונות זוועה מן פראות השוטרים נגד בני נוער (בגילאי 12-22), עת פינוי המאחז ”עמונה” (בתאריך ג’ שבט, לפני יומיים). המשטרה ריכזה ששת אלפים (!) שוטרים וחיילים כדי להרוס תשעה מבנים ”בלתי חוקיים”. זאת בהשוואה לשלשה אלף ושבע מאות מבנים בלתי חוקיים של בני המיעוטים, אשר נגדם, משום מה, המשטרה אינה מבצעת פסקי הריסה של בתי המשפט. בפינוי ”עמונה” השתמשו השוטרים באלות מצופי ברזל ופצעו קרוב למאתיים מפגינים שהזדקקו לטיפול בתי חולים. הרבה מהמכות היו מכוונות נגד ראשיהם, למרות הסכנה שבדבר. כמה מהמותקפים הוכו עד איבוד הכרה, ואחד מהם היה זקוק להנשמה מלאכותית מפני שברים בגולגולתו. יש לציין כי כמעט כל המפגינים עמדו מול המשטרה בידיים מורמות, לאות כניעה, ולמרות זאת הוכו באכזריות מצמררת.

*לנוכח אלימות ואכזריות המשטרה בפינוי המאחז ”עמונה” (נכתב, ה’ שבט, תשס”ו).

המשטרה גם השתמשה בפרשים רוכבי סוסים, ומלמעלה מפליאים מכות אימות ללא איפוק. שר המשטרה אמר אח"כ שנהגו באיפוק. כנראה כוונתו לומר שלא השתמשו בנשק חם. קדם לכך אותו בקר נסיון פשרה ע"י חנן פורת, שהציע לראש הממשלה אולמרט כי מועצת יש"ע בעצמה תהרוס את המבנים, והמפגינים יעזבו המקום ללא קרב. לפי דיווח הרדיו, ראש הממשלה ענה לו בחוצפתו שאיננו מנהל משא לא עם חמס הערבי ולא עם המתנחלים. מהמענה רואים אנו עד כמה נשחת.

רבים פנו אלי לבקש דברי עידוד או נחמה או עצה ותושיה. עלה בדעתי לפרסם הדברים דלהלן, כדי להועיל לרבים. "נחמו נחמו עמי".

פרק א. בטחון בהקב"ה שישלים מעשה גאולת ישראל

לפני כשבועיים פורסם בשמי באתר זה [ערוץ שבע] מאמר "האם אנו בעידן של ראשית צמיחת גאולתנו?" ואין צורך להכפיל מלים. כל מתעניין יפנה לנאמר שם. אבל נוסף כמה כמה פרטים על הנאמר שם.

חוד החנית של שאלה נוקבת זו הם הצרות הרבות והקשות הפוקדות את עמנו בימים אלה. הרי חשבנו לתומנו שאנו מתקרבים לחוף מבטחים? והא כיצד נהיה גרוע יותר ויותר? אבל כשנעיין במקורות ניווכח שחז"ל כבר הודיעו על כך מראש. נאמר בגמרא כי שלשה רבנים גדולים (עולא, רבה, ר' יוחנן) בקשו מהקב"ה שיביא את המשיח רק לאחר מותם. "ייתי ולא אחמיניה" (סנהדרין צח ע"ב). אך ורק רב יוסף, המקובל הגדול (כך מפורש בחגיגה יג ע"א) טען נגדם שרצונו שיבוא משיח בימיו, והוא מוכן לשבת בצלו של דומן החמור שלו (שלשה ביטויי גנאי ומיאוס, צל, דומן, חמור). ובכן, הקטסטרופה היא לפי תכנית. אין להתאכזב ממה שנהיה גרוע יותר ויותר. גם כאשר משה רבינו בא אל פרעה בדרישה "שלח את בני ויעבדני" (שמות ד, כג), הוא קיצץ באספקת תבן לישראל והכביד אכפו עליהם עוד יותר.

אל מה הדבר דומה? אשה אחת בימי הריונה תמהה מדוע היא מקיאה כמעט כל יום ויום? פנתה לרופא, וענה לה "גברת, כך הוא סדר הדברים. רוב הנשים המעוברות מקיאות, וכנראה יש בכך איזו תועלת לגוף. אדרבה, תשמחי בוולד הבריא שתלדי לאחר זמן". כך אנחנו סובלים. צורר אחרי צורר. האחד מסתלק, ובא במקומו צורר יותר קשה מהקודם. אבל הבה וניזכר כי גם במצרים, לא היה מספיק לפרעה מכת דם, ולא מכת צפרדע וכו'. והקשה עורפו שוב ושוב עד גמר כל עשרת המכות. וגם אז כשמלאך רע בעל כרחו ענה "אמן", רדף אחרי ישראל עד ים סוף ורק שם טבע בים. וזה לקח לדורות, "רשעים, אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה" (עירובין יט ע"א).

בני ישראל משולים אל החול שעל שפת הים (בראשית כב, יז). והרשעים נמשלו לגלי הים. "והרשעים כים נגרש, כי השקט לא יוכל, ויגרשו מימיו רפש וטיט" (ישעיה נז, כ).

חז"ל (בבא בתרא עג ע"א) השוו את הרשעים לגלי ים הבאים שוב ושוב לשטוף את ישראל שנמשלו לחול הנ"ל. וכתב שם פירוש מהרש"א: "דימה הכתוב את הצרות והגלות שבאו עלינו מהרשעים לגלי הים, ואמרו במדרש ילמדנו (ילקוט שמעוני, ישעיה רמז ת"צ; ומדרש תהלים ב, ב) ישראל נמשלו לחול וכו' וכו' מה היה הגל הראשון אומר? אני עולה ומציף כל העולם כולו. כיון שהוא בא לחול הוא כורע לפניו. ואין הגל הב' לומד מן הראשון. כך פרעה נתגלגל על ישראל והפילו הקב"ה, וכן עמלק, וכן סיחון וכו'. ואין אחד למד מהראשון" עכ"ל לעניננו. כן הוא שכל ראשי שלטון שהתנכלו לבוני א"י, אין אחד מהם לומד מן המפלה שאירעה לראש שלטון הקודמו.

וכך סיכם ירמיה הנביא: "האותי לא תיראו, נאום ה', אם מפני לא תחילו? אשר שמתי חול גבול לים, חק עולם ולא יעברנהו. ויתגעשו [מימיו] ולא יוכלו, והמו גליו ולא יעברונהו" (ירמיה ה, כב). מי הוא זה הבא למרוד בהקב"ה ולבטל מצוות התורה שציוה לנו על בנין ארצנו?

עלינו לשנן לעצמנו שוב ושוב דברי עדותו הגדול שבנביאי אומות העולם: "לא איש אל ויכזב, ולא בן אדם ויתנחם. ההוא אמר ולא יעשה? ודיבר ולא יקימנה?" (במדבר כג, יט). אי אפשר לעצור את הקב"ה או למנוע ממנו תכניותיו שהבטיח לגאול את ישראל.

הבה ונתבונן במצבו של אברהם אבינו, עת אשר פרעה לקח ממנו את שרה (בראשית י"ב). ודאי תמה אברהם, הרי הקב"ה הבטיח לו "ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה". היכן ההבטחה? ודאי כי היה במצוקת נפש נוראה מאד, כי מי יכול לריב עם המלך? וכבר נלקחה שרה לביתו, וכמו נבלעה שם ללא שום סיכוי להצלה. אבל גם משם, הציל אותה הקב"ה! והגדיל הנצי"ב לבאר כי שרה היתה בדרגא גדולה יותר מאברהם. כי אברהם האמין מפני ההבטחה, והיא האמינה אפילו ללא הבטחה, "על כן לא נתעצבה בכל ימי חייה והיתה שקועה ברוח הקודש" בדרגא יתרה מאברהם אבינו ("העמק דבר", בראשית כג, א).

וכך כותב ר' צדוק הכהן: "אין ליהודי להתייאש משום דבר, בין בעניני הגוף ובין בעניני הנפש וכו' כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והש"י יכול לעזור בכל ענין. וכל בנין האומה הישראלית היה אחרי היאוש הגמור ד'אברהם ושרה זקנים'. שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה שיולידו (כי הוא בן מאה, והיא בת תשעים) וכו'. אבל באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין האומה דוקא אחרי היאוש הגמור, שלא האמין שום אדם ואפילו שרה [תמחה על דברי המלאכים]. 'היפלא מה' דבר?' ואין לחקור בחקירות למה עשה ה' ככה. **וכן הישועה דלעתיד לבוא, 'מי האמין לשמועתנו?'** (ישעיה נג, א) וכן איתא דאין בן דוד בא עד שיתייאשו מן הגאולה (סנהדרין צז ע"א). ועל כן אמר 'הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם' (ישעיה נא, ב). דגם בהתחלת בניינכם היה כן אחרי היאוש. וכו' וכן מפורש בתורה אצל משה רבנו "כי אלוהי אבי בעזרי ויצילנו מחרב פרעה" שכבר היה החרב על צוארו, והשי"ת יכול לעזור גם אחרי היאוש, שאין להתיאש משום דבר" עכ"ל ("דברי סופרים", פסקא ט"ז).

פרק ב. כיצד נגרם הדבר כי חלק מהעם רחוק מהאמונה בצדקת מלחמתנו על ארץ ישראל?

גם בזמן ירמיה היה מצב קשה אשר לא מצא אוזן קשבת לתוכחותיו. והוא הטיח אשמה: "כה אמר ה', מה מצאו אבותיכם בי עוול כי רחקו מעלי, וילכו אחרי ההבל ויהבלו? ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו מארץ מצרים, המוליך אותנו במדבר, בארץ ערבה ושוחה, בארץ ציה וצלמות, בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם. [כלומר כיצד לא התבוננו שאין להם מה לפחד מאומות עולם הצורות. הרי גם בעבר הקב"ה ידע להכניע את המצריים, וגם עזר לישראל בהיותם נודדים במדבר שמים]. ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול פריה וטובה, ותבואו ותטמאו את ארצי. [הא כיצד לא היה מי שידריך ויחנך אותם? ממשיך הנביא:] הכהנים לא אמרו איה ה'? ותופשי התורה לא ידעו. והרועים פשעו בי. והנביאים נבאו בבעל, ואחרי לא יעילו הלכו" (ירמיה ב, ה-ח).

כלומר היו ארבע קבוצות שנועדו להנהיג את העם, אבל כולם מעלו בתפקידם. [א] אנשי דת (הכהנים) עסקו בפולחן המקדש, אבל בלי הרגשה חיה של נוכחות האל, בלי אוירה של מוסריות נעלה. [ב] לומדי תורה בישיבות לא ידעו על ה'. לא עסקו ב"שיעורי אמונה". לא למדו בספרות העיון אודות השגחת ה' ויחסו לישראל, דוגמת ספר הכוזרי, חובות הלבבות ועוד. (וכבר בזמנו, הרב אברהם קוק מתח ביקורת על רבנים שבמדריגה בינונית, אשר כל עסקם בהוראת איסור והיתר בלבד, על בהמות ועופות, קדרות וכפות) ("מאמרי הראי"ה", עמ' 8). ובמובן זה לבאר פסוק זה בירמיה על חוסר התעמקות בני תורה בנושאים של פנימיות התורה, כתב הרב ב"אגרות ראייה" ("ח"א עמ' כה). [ג] "הרועים" הם המנהיגים הפוליטיים, עליהם דיבר יחזקאל (פרק ל"ד, עיי"ש באריכות). הם פנו לרווחתם האישית, ולא דאגו לטובת העם. (וכמו בימינו שהשלטונות הוציאו הרבה תרופות מן סל הבריאות של "קופות החולים", וכשלושים אחוז מהקשישים אינם יכולים לרכוש לעצמם תרופות הנחוצות. ועוד קיצוצים נפשעים). [ד] [הנביאים] אנשי כריזמה, כמו שיש אצל מקצת אדמורי"ם שבזמננו, לא ידעו את הכיוון הנכון להרים את מכלול העם, אלא טיפחו את פולחן האישיות. לא הדריכו את תומכיהם לשיפור מוסריותם וארחות חיהם.

כך בימינו העם הולך בדרך לא דרך, כי אין מנהיגות דתית, אין קול צלול וברור מה התורה דורשת מעם ישראל בשובם לציון. אפילו דין פשוט שיש להוציא את הנכרים מארצנו, כפי שמפורש בספר שמות (כג, לג) ובבמדבר (לג, נב-נו), חוששים הם מלהביע זאת בפומבי, פן יגנו אותם. כל שכן שמעטים מאד מהרבנים מדגישים בדרשותיהם באזני העם כי אנו נלחמים באמת על כיבוש ארצנו, מפני המצוה הזו שבתורה שנתבארה בדברי רמב"ן ("ספר המצוות", מצוה ד') ולא היה שום ראשון או פוסק חשוב שחלק עליו. [גם הרב אברהם קוק הדגיש זאת שעיקר המצוה הוא הכיבוש ולא לבד

לדור בא"י. עיין דברי רי"ל מיימון שהביא בשמו, בסוף מאמרו שבסוף "קיצור שו"ע", מהדורת מוסד הרב קוק]. ונושא עיקרי כזה שלא מדברים עליו, ולא מחדירים אותו בתודעה, נשכח עם הזמן. ולכן מעדיפים הרבה מהדתיים להסיח דעתם מהענין, וממילא נחלשים מן פעילות חינוכית.

פרק ג. יחס הראוי לממשלת ישראל הנוכחית (דברי הרב אברהם קוק והרצי"ה)

כבר נפסק ברמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ז) "וכל מי שאין בו יראת שמים, אע"פ שחכמתו מרובה, אין ממנין אותו למינוי מן המינויין שבישראל". כלומר אם ראשי השלטון בישראל אינם מאמינים בקדושת התורה וחיוב קיום המצוות, אין לגיטימיות לשלטונם. למרבה הצער, בסוף תקופת הגלות, דוקא "פרי באושים" הללו יהיו שופטים ומנהיגים את העם (זהר ח"ג דף קכה ע"ב). העם סובל הרבה מטעויותיהם. אנו רואים אצלם היום "שנאת ישראל". לפי ההגיון היה צריך להיות דין שוה בין לישראל ובין לנכרי. אבל אנו עדים שכאשר מדובר בערבי, שומרים על זכויות יסוד האדם וחירותו. ואם מדובר במתנחל, או בחרדי, הוא מופקר. סיבת שנאה זו היא מפני שיש אצל אותם מנהיגי שקר צער ויגון נורא על שנולדו יהודים. הם רואים שכמעט כל העולם שונא ליהודים, והם עצמם אינם שומרי תורה ומצוות. לכן לא מוצאים טעם והסבר הגיוני לסבלם כשנואים. ולכן כועסים ונוקמים בכל דבר הבא להזכיר להם מורשת אבותיהם.

על צרה זו של מנהיגות המתנכרת לערכי תורתנו, התייחס מרן הרב בשנת תרע"ח, ואמר: "חלילה לדחות 'נפשות תועות' כל זמן שלא יתפרצו לקחת להם קרנים (נ' מנוקדת פתח) לומר שהם הם קברניטיה של האומה, שיפלטו לה אורח חיים חדש, לקוח בהקפה מהמודרניות האירופית, שהיא כסף סיגים מצופה על חרסי האלילות הקדמונית וכל זוהמת שפלותה; שעליה הננו נלחמים, ועוד נלחם בכל עוז רוח ה' אשר תשגבנו סלה" ("אגרות הראי"ה", ח"ג עמ' קנז). וברור שאין כוונתו למלחמה פיזית, אלא רעיונית, לבטא שהם פסולים מלהנהיג שלטון עלינו.

על דברי חז"ל הקשים: "גדולה שנאה ששונאים עמי הארץ לתלמידי חכמים יותר משנאה ששונאים אומות העולם את ישראל" (פסחים מט ע"ב עיי"ש תוספות ד"ה יש אומרים, שלא מדובר ח"ו על כל עמי הארץ, כי אם בסוג מסויים ארסיי). אמר לי מו"ר ר"ש דביר כי המתנחלים בזמננו הם המייצגים את דברי התורה על א"י. לכן הם בעיני שלטונות הרשע באותה הקטיגוריה של ת"ח. לכן הם כה נרדפים במרירות ובשצף קצף.

האם הרב אברהם קוק היה מתייחס לסמכותה של ממשלת ישראל כמו "מלכות"? ברור הדבר שלא היה יכול להביע דיעה על כך כיון שנפטר כשלוש עשרה שנה לפני קום המדינה. הוא לא שמע על גניבת ילדי תימן. הוא לא חזה המלחמה המרה נגד חינוך דתי. הוא לא היה יכול לצפות שבמדינת ישראל לא יפרעו משכורתיהם של רבני

העיירות למשך שנתיים, וימנעו תקציבים מהמועצות הדתיות עד חדלון פעילותם. גם אותו משפט בו דיבר על "מדינת ישראל" ("אורות", עמ' קס, פסקא ז') הוא ברעיון האידיאלי, ולא על שום "מדינה" בפועל בימיו. אדרבה, המעיין במאמרו "אפיקים בנגב" (מובא ב"אוצרות הראי"ה" מהד' תשס"ב, ח"ב עמ' 121-122) נוכח שהכופרים בתורת ישראל יצאו מן האחזה הלאומית.

וכאשר הרב אברהם קוק כותב כי כל הכיתות בישראל יש ביניהם אחדות בסיסית, הוא תולה זאת באמונתם השורשית בסמכותה של התורה. אבל אם זו חסרה, הכל חסר. זו לשונו: "התורה כולה שמכללת בעז סגולותיה וכו' את הכלל כולו וכל פרטיו, היא התריס מפני הפירודים. וכו' שמאחד את כולם בכללות קיומה של תורה, מלבד הרשעים המוחלטים העוקרים בית ישראל ופורקים (עולה) [עול שלה] העליון ביד רמה" עכ"ל לעניננו. זאת אומרת גם מחללי שבתות או שאר עבירות, אם עדיין מאמינים בסמכות התורה הם בכלל האחדות, וכמו שכתב הרמב"ם בסנהדרין (פרק חלק, סוף י"ג יסודות). אבל הכופרים בסמכות התורה, הם הרשעים המוחלטים שיצאו מהמסגרת הזאת.

יש לתמוה על כמה תלמידי חכמים בדורנו הנוהגים סלקטיביות בדברי הרב אברהם קוק, ובחרים לעצמם ציטטות מובחרות ומעלימים מהציבור שאר ציטטות. יש לעמול ולעיין ולברר כל מכלול דבריו. ובמיוחד על כולנו ללכת בעקבות מרן הרב אברהם קוק, אשר חניך כי על כל אדם לבחון את דרכיו מחדש, כל יום ביומו. "שדרך החיים הוא דבר שתמיד ב"עמוד ולמוד" קאי" ("אגרות ראי"ה", ח"ב דף רפז). ודאי כל תלמיד חכם רציני צריך להיות משוחרר מקונספציות [מושגים] ישנים, ולדון כל מצב חדש בנפרד.

ולענין ר' צבי יהודה קוק, נ"ל ברור שלא היה מכריז על סמכותה של ממשלתנו הנוכחית כ"מלכות". בעת ההיא אשר ראש הממשלה מנחם בגין פתח בצעדים לקראת אוטונומיה, קם רצי"ה בגבורת אריה להלחם נגד מסירת חלקי א"י לגויים. עיין ספר "להלכות ציבור", שיצא בהסכמה של הרב צבי טאו (ישיבת הר המור). שם כתב רצי"ה: "ממשלה יהודית שהיא עושה ליהודים בארץ חייהם הגבלת תחום מושב וכו' צריך בירור מרובה על אמיתת ערכה וזכותה" (עמ' קט). וכאשר ראש הממשלה גולדה מאיר צירפה ג' ערבים לממשלתה, כי מפלגתה היתה במיעוט בכנסת, זעק רצי"ה "תמיד אמרתי לפעול בתוך הממשלה. אבל עכשיו זו לא ממשלה, [אלא] זה שגעון" (שם, דף רמח). ושוב באותה תקופה: "מאז החרפה הנוראה של הקמת ממשלת מיעוט, מאז אין מה לדבר אלא רק על מושג אחד, חילול השם. עכשיו אין ממשלה ואין כלום" (דף רמט). וכאשר הממשלה העיקשת (של אז) המשיכה בתכניותיה למסור חלק מא"י לגויים, הכריז: "יש להזכיר ולקבוע היסודות הראשונים. הממשלה היא בשביל העם, ולא העם בשביל הממשלה" (שם, דף קסב).

הרואה את דברי רצי"ה, ויותר מזה מי שהכיר אותו אישית, יודע שבשום אופן לא היה מכתיר ממשלת זדון בתואר "מלכות". ויש כאן העלמה, או בשגגה או בזדון. ויש

לזה שתי סיבות. אלו שמטעים את הציבור בשוגג, הוא מפני חוסר עיון ולימוד במקורותינו. ספר "מסילת ישרים" (פרק ג) כתב על מחוסרי הזהירות: "כי מי שהוא עדיין חבוש במאסר יצרו, אין עיניו רואות את האמת ואינו יכול להכירה. כי היצר מסמא את עיניו ממש וכו' וכו'. כי הנה חושך הלילה שני מיני טעויות אפשר לו שיגרום לעין האדם. או יכסה את העין עד שלא יראה מה לפניו כלל. או שיטעה אותו עד שייראה לו עמוד כאילו הוא אדם, ואדם כאילו הוא עמוד" עיי"ש שהאריך. כלומר הבלתי מעין יפה ייכשל להתיר את האסור ולאסור את המותר, כי הוא דן בשטחיות. ולכן יעברו הללו על הפסוק "הלרשע לעזור, ולשונאי ה' תאהב? ובזאת עליך קצף מלפני השם" (דברי הימים ב יט, ב).

ויש שהטעו את הציבור מפני נגיעות אישיות. "מסילת ישרים" (פרק ה) כותב על הגורמים לחוסר זהירות, הגורם השלישי הוא ההתחברות "לטפשים ולחוטאים". "כי הנה אנחנו רואים וכו' [שהנכשלים] יעברו איזה דברים מהתורה כדי שלא ילעגו עליו חבריו או כדי להתערב עמהם. הוא מה ששלמה מזהיר (משלי כד, כא) 'עם שונים אל תתערב' וכו' (משלי יד, ז) 'לך מנגד לאיש כסיל' עכ"ל לענינו. בתקופה האחרונה חלק מראשי ישיבות ההסדר, וכן חלק מראשי המכינות הצבאיות, אותם אשר אמרו לתלמידיהם לא לסרב פקודת הגירוש מגוש קטיף, עשו זאת מפני טובת הנאה של ישיבותיהם ומוסדותיהם. זאת בין מפני תקציבים שהם מקבלים ממשרדי ממשלה, ובין מפני יחסים אישיים טובים עם ראשי הצבא ופקידים חשובים במשרדים ממשלתיים, וכבר הושפעו ע"י זה.

בזמנו כתב הגאון הגדול ר' אברהם שפירא (לשעבר הרב הראשי לישראל) במאמרו שהובא ב"ויעמידה יעקב לחק", של פרופ' אליאב שוחטמן, מהד' ב' עמ' 68-72) כי כל רב או מורה הוראה שיש לו הנאה אישית מהדבר בו הוא דן, פסול לפסוק בענין. והביא מעשה עם הסמ"ע שטעה בדיון בדבר שהיתה לו נגיעה (שו"ת כתב סופר, יו"ד סי' קט).

המחנכים תלמידיהם לשמור יחסי "מלכות" לשלטוננו הנוכחי, אין לזה שייכות לדברי הרב אברהם קוק והרצי"ה אשר דברי כבוד שדיברו נאמרו במצבים אחרים ושונים מאשר בימינו.

פרק ד. מה הרב אברהם קוק היה אומר על הגירוש?

ה' שלח את מרן הרב אברהם קוק להאיר עינינו בהרבה מבעיות תקופת הגאולה. מצב שבר כמו שאנו רואים עכשיו, שהממשלה והכנסת הולכים לפרק את ההתנחלויות אשר באו לחזק את היישובים היהודים, וע"י פירוק זה הם מחזקים את הטרור הערבי שבבוא יום אשר ח"ו יפתחו במלחמה כוללת ואז נמצא את עצמנו מוחלשים ונוטים לקריסה נוראה. מה היה עונה הרב אברהם קוק על מצב מסוכן כמצבנו?

ומצאנו שענה על בעיה דומה. בשנת תרפ"ט התפרעו ערביי חברון וטבחו ששים ושבעה יהודים. היישוב היהודי בחברון התבטל. דכאון עמוק הכה בכל אוהבי היישוב. מרן שהצהיר בהרבה הזדמנויות שהגאולה החלה, האם שינה דעתו? לא ולא! כך הכריז במאמרו "שובו לבצרון" [מקום מבצר] ב"מאמרי הראי"ה" (עמ' 360-361) נביא כאן בקצרה: "אותו הזיק הקדוש מיסוד הגאולה, מקדושת שמו של משיח, שהיה טמון וגנוז באלפי עזקאן מאז נהרסה ממלכתנו, חרב בית מקדשנו וגלינו מארצנו, החל להתלהב מתחת אפרות הגלות המרה וכו' וכו'.

והנה אותות הזמן הגדולים הללו [של שיבת ישראל לארצו] אשר כל לב יהודי הנאמן לעמו ולתורתו, לנחלת קדשו ולאוצר נבואתו, הוא עד ראייה על מפלאות תמים דעים [הקב"ה], גואל ישראל וקדושו. וכו' [אבל] האותות הגדולים הללו וכו' הלכו וניטשטשו מתוך תגרת יד של השימוש המעשי המתעמרת בהם. אותו היסוד הקדוש, שהוא הנושא העיקרי של כל החזון הגדול הזה, יש בו משום ניצוץ טמיר של אורו של משיח, הגואל שנגלה ונכסה וחוזר ונגלה (מדרש במדבר רבה, י"א). בשביל כך הרינו רואים במשך המהלך של תחיית האומה והרחבת היישוב בארץ ישראל הרבה חליפות, עליות וירידות ועליות. כל ירידה במהלך המפעל הרי היא בחינת התכסות של הגואל, וכל עלייה הבאה אחריה הרי היא בחינת התגלותו.

וכל מי שהוא עוקב את סדרי היישוב, מראשית צעדיו עד עכשיו, יכול הוא להראות בחוש איך שמכל ירידה אשר סבלנו נצמחה אח"כ עלייה והתפתחות יותר גדולה, וצעד של דליגה לטובה יצא מכל משבר. במהלך היישוב ישנן לזה דוגמאות רבות. וכו' וכו' ומזה עלינו ללמוד ולקחת לקח טוב, שלא להיות נופלים ברוחנו גם מחרדתה של הנפילה הנוראה אשר נפל יישובנו כעת ע"י הרשעים הרוצחים הטמאים אשר הרגו בזדון חסידי עליון גדולי התורה והיראה, ואשר החריבו נאות יעקב אשר נבנו במסירות נפש ועמל [משך] דורות, ואשר [במעשה חורבן זוועתי הזה] זעזעו את כל יסוד קיום יישובנו בארץ ישראל. הכיסוי הזה אשר התכסה הגואל וכו' יש בו צדדים שהוא עולה במחשכיו על כל הירידות אשר סבלנו מאז התחיל יישובנו להיבנות.

אבל ברור הדבר, שלפי הערך של הכיסוי הזה, גדול יהיה האור אשר יגלה, המונח תחת ערימת החושך הגדול הזה. וכו' וכו' [וממשיך מרן לתאר את התרופה הכללית לכל הנפילות האיומות הללו, כדלהלן]. בטוחים אנו שממכתנו הגדולה הזאת תצמח רפואה לאותה מחלה הנוראה של שכחת שם ה', הסחת הדעת, שבאה בחלק מהשדרות העסוקים בבנין ובהרחבת היישוב. וכו' וכו'. [ומסיים מאמרו הנפלא:] חזקו ונתחזקו בעד עמנו ובעד ערי אלוהינו (ע"פ שמואל-ב י, יב). עכ"ל הרב אברהם קוק.

הרי לנו לדון קל וחומר. אם אחרי טבח נורא שאירע בחברון בשנת תרפ"ט לא אבד למרן זצ"ל בטחונו הגדול שמהחושך יצמח האור, קל וחומר למצבנו הנוכחי. והאור

הוא לחזק את קשרנו להקב"ה, לחזק את האמונה בהשגחתו התדירית בנו, לחזק את שאיפתנו לגאולה רוחנית ולא רק לגאולה חומרית.

פרק ה. יש לשוב בתשובה, גם השוטרים, גם הרבנים הצעירים, גם ציבורינו

בסוף דברי הרב אברהם קוק במאמרו "שובו לבצרון" (שהבאנו לעיל בפרק ד) היה מעורר את הציבור לתשובה, לשוב לאיתן התורה. וכך כתב הרמב"ם (הל' תעניות, פ"א) כי מכל צרה וצרה עלינו לפשפש במעשינו ולתקן את מעשינו. ויש לעורר כאן על שלש קבוצות.

על השוטרים לשוב בתשובה על שנהגו כגרועים שבמשטרים אפלים שהיו בעבר. הם יכלו בקלות להרים את המפגינים אחד לאחד ולהוציא אותם מהמתחם. ששת אלפים שוטרים הוא "כח אדם" מספיק. אלא שהיתה כאן החלטה פוליטית, כי מפלגת "קדימה" רצתה להוכיח שהם נחושים לא פחות מראש הממשלה הקודם. האמת היא כי אין רשות לאף אחד להכות יהודי אחר [התורה גם מתנגדת שמפגין יפגע פיזית בשוטר]. הגמרא מחנכת: "השוטר לועו [לסת] של ישראל, כאילו שוטר לועו של שכינה. המגביה ידו על חבירו, אע"פ שלא [שטרם] הכהו, נקרא 'רשע'. רב הונא אומר תיקצץ ידו. [והיה מבצע עונש כזה בפועל, ע"י בית דין] רב הונא קץ ידא. ואין לו תקנה אלא קבורה" [כלומר, הוא ימות בעון זה] (סנהדרין נח ע"ב).

[למדנו מהנצי"ב ב"העמק דבר" (שמות יד, לא) כי ה' העניש בים סוף לכל צורר באופן הנמדד לפי מדת אכזריותו. אינו דומה עונשו של מי שהיכה ליהודי פעם אחת, למי שהפליא בו פעמיים, או שלוש. וכל טיפה וטיפת דם שנתזה מיהודי [גם בימינו] תובעת נקמת ה', בין בעולם הזה ובין לעולם הבא. דבר ברור הוא שהשוטרים בימינו הם בכלל זה. וכן אלו שנתנו להם את הפקודות לעשות כך. "והאלהים יבקש את נרדף".]

ואין התנצלות לשוטרים כי חששו לאיבוד מקור פרנסתם. אילו היו נדרשים לקטע אברי בן אדם, כלום יוכלו להתנצל שעשו "מחמת פקודות"? והרי על זה האשמנו את השוטרים הנאציים ואנשי גסטאפו שעינו את היהודים, למרות שגם הם רק מילאו פקודות כמו רובוט. כלום בשביל פרנסתו של שוטר מותר לו לעבור עבירות כה חמורות? ולכן אין לי ספק כי מוטל על כל שוטר שהשתתף שם, לחזור בתשובה. אחרת חלילה ייענש בידי שמים.

וגם כעת מוטל על הרבנים הצעירים לחזור בתשובה. בפינוי גוש קטיף חינכו לנשיקות וחיבוקים עם החיילים והשוטרים. חשבו שעל ידי "התחברות למתנגדינו", נרויח יחס טוב מהשלטונות. אבל בדיוק להיפך: "ודברי שנאה סבבוני, וילחמוני חנם. תחת אהבתי, ישטנוני, ואני תפלה. וישימו עלי רעה תחת טובה, ושנאה תחת אהבתי" (תהלים קט, ג-ה). בפחות מחצי שנה "זכינו" ליחס משפיל וצורב. גם בארצות נכר תמהו

הגויים על המחזה שיהודי מכה יהודי באכזריות חמה. זה הופיע שם בשידורי חדשות, שעה אחרי שעה, משך יום שלם. כעת הזמן שאותם רבנים צעירים, אשר העזו לחלוק על הרבנים הקשישים, הרב הראשי לשעבר הרב אברהם שפירא וראשל"צ רב מרדכי אליהו, ישובו בתשובה. בעבר כתב הר"א שפירא: "נוכחתי לתמהוני בעוד דבר מוזר. אנשים החושבים עצמם ל'מורי הוראה' ליצור פשרות, ש'אסור מצד הדין אבל בכל זאת יש נסיבות בהן אפשר להתעלם מן הדין', כאילו יש גם מצוה הבאה בעבירה, ו'מנהיג הדור', ו'עבד המלך'. וכו' להתפתל ולומר שאמנם זה איסור אלא פקודת צה"ל מתרת איסורים, זה דבר חמור מאד. [יש] למחות נגד 'דבעלעך' שהתיימרו לפסוק בעניני כלל ישראל, על סמך 'דעת תורה' שלהם. באים להחניף לממשלה ונסמכים על מליצות מלוקטות בעד ציות לממשלה, להתיר איסור גם בניגוד להלכה. ועל זה כתב מהר"ל, בדרוש על התורה, לענין מגדלי בהמה דקה בא"י (עיי"ש עמ' מ' על רבנים בינוניים המתגאים לפסוק במקום שיש גדולים מהם). ברור כי מי שאיננו יכול לפסוק בשאלות חמורות בכל ד' חלקי השו"ע, ופסקיו מקובלים בישראל, אינו יכול לפסוק פסקים בענינים של כלל ישראל, שהם קשים ומורכבים הרבה יותר" עכ"ל ("ויעמידה יעקב לחק", עמ' 68). וע"ע דברי הרמב"ם (הל' תלמוד תורה, פ"ה ה"ד) ומאריכות לשונו של הרמב"ם רואים כמה הצטער מהתופעה.

וגם אנו הנאמנים לתורת ישראל צריכים לחזור בתשובה. כאשר אנו רואים כי הכוחות השליליים משמיטים חלקי ארצנו מידינו ובתוכניתם למסור חלקים נרחבים ממנה לאויבינו, עלינו להרהר פן לא אהבנו את א"י מספיק. האוהב את הארץ אינו יוצא לחוץ לארץ כי אם מפני לחץ גדול (עסקים, או שאר ההיתרים המפורסמים) אבל לא מפני תיירות. גם באותן הסיבות בהן נמקנו התנגדותינו ל"התנתקות", ביססנו הדבר על נימוקים בטחוניים, כדי שהטרור לא יתקרב למרכז הארץ וכיו"ב. בו בזמן שהיינו חייבים להדגיש שהענין חמור מפני ביטול מצוה מרכזית, שהיא שקולה נגד כל התורה כולה. היינו צריכים להזכיר לאחינו ה"חרדים" שבהצטרפותם לממשלת שרון שהסכימה ל"מפת הדרכים" יש מן עון המרגלים (עיי' דברי הרב אברהם קוק ב"מאמרי הראיה", עמ' 324).

פרק ו. האם צדקו בני הנוער שהלכו "לקבל מכות"

יש שואלים, כיון שהיה ברור שיוצבו אלפי שוטרים חמושים באלות וכלי משחית, מול בני נוער מחוסרי כל כלי הגנה, וצפויים למכות אלימות, מה טעם שעשו כך? כלום התורה מתירה לאדם לחשוף עצמו לנזקים גופניים ונפשיים?

נדמה לי שהתשובה נמצאת בדיני מחאה נגד עושי עוול. ברור הדבר כי כל משתתף בפניו מאחז או התנחלות יהודית, כדי למסור את השטח לידי אויבינו הנכריים, דינו כדין מוסר (שו"ע חו"מ סי' שפח סעיפים ח"ט). העושה זאת אין לו חלק לעולם הבא, ולפי הרמב"ם (הל' עדות סוף פ"א) יצא בזה מכלל ישראל. אותם רבנים צעירים בימינו אשר הדריכו

לתושבי גוף קטיף לחבק ולנשק לשוטרים, עברו בכך על דברי הנביא "הלרשע לעזור ולשונאי ה' תאהב? ובזאת עליך קצף מלפני ה'!" (דברי הימים-ב יט, ב). וכן מפורש ברש"י (שבת לב ע"ב, ועל משלי ג, ל) ועוד הרבה ראשונים ופוסקים. ברור שמרן הרב אברהם קוק לא חלק על כל אלו שקדמו לו! ושמעתי מהרב משה צבי נריה זצ"ל שהרב אברהם קוק מעולם לא אמר לאהוב את ה"ייבסקים" (קומוניסטים יהודים שברוסיה). כלומר היה לו "קו אדום" את מי יש לאהוב, ומי יצא מהכלל. וכך לשונו: "הננו שבים לחבק בזרועות אהבה את כל הנשמה לבית יעקב החפיצה לראות בשמחת גויינו ולהתהלל עם נחלתנו" ("ערפלי טהר", עמ' צו). כלומר המקצצים בארצנו ונחלתנו, אינם בכלל זה.

נביא כאן רעיון נכון בענין אהבת יצחק לעשיו, ואח"כ התרחקותו ממנו. מסופר בגמרא (מגילה ו' ע"א) שיצחק בקש מהקב"ה שיחון את עשו "יוחן רשע, בל למד צדק?" [אי אפשר ללמד עליו צדק? כמו "בצדק תשפוט עמיתך" (שבועות ל ע"א)]. אמר יצחק לפני הקב"ה, רבש"ע יוחן עשו. אמר לו הקב"ה: רשע הוא! אמר לו [יצחק] בל למד צדק? [פי' רש"י: אין אדם יכול ללמד עליו צדק?]. אמר לו [הקב"ה] "בארץ נכוחות יעוול" [פי' רש"י: "כלומר עתיד להחריב את ארץ ישראל"] אמר לו [יצחק] אם כן בל יראה גאות ה'" עכ"ל.

והדברים מפליאים. הרי עשו היה כופר בעיקר, כופר בתחיית המתים, הרג את הנפש ואנס נערה מאורסה, כבר מגיל חמש עשרה (בבא בתרא טז ע"ב). ידענו מה גילו כי העדשים אשר יעקב נתן לו היו מסעודת הבראה על מיתת אברהם, שהיתה באותו הזמן (שם). וגם עד גיל ארבעים היה עשו צד נשים מתחת יד בעליהן ומענה אותן (כן כתב רש"י בשם חז"ל על בראשית כו, לד). וגם ידע יצחק כי אין דרכו של עשו להזכיר שם שמים (רש"י, כז, כא). וגם אותן הברכות שהתכוון יצחק לברך את לעשו, לא הכליל בהן את ברכת אברהם אשר שמר בלבו לתת רק ליעקב (בראשית כח, ד). רואים אנו מכך כי ידע יצחק כי עשו איננו ממשיך דרכו. ויותר מכל הנ"ל, עת אשר יצחק התחנן לה' ללמד על עשו "צדק" (זכות), הרי אמר עליו כינוי גנאי "יוחן רשע", כלומר כבר נודעו ליצחק כל הפשעים הנ"ל בעת שהתווכח עם הקב"ה. והא כיצד על כל רשימת העוונות החמורים הללו ויתר יצחק, ורק מפני מה שעתיד עשו להחריב את א"י, החליט לחזור בו מלבקש זכות עליו? מכאן למדנו מה משקל הדברים. החרבת א"י גרועה יותר מן הכפירה בעיקר, מן רצח, ממעשי אונס וכו'. והדברים מובנים מאד ע"פ דברי רמב"ן (ויקרא יח, כה) כי א"י בסיס העולם לענין עבודת הקב"ה.

וכך כותב הרב אברהם קוק שהמורד באמונת אומתו "אין שום מקום (לסבלנות) [לסובלנות] אליו. וכו' וכאשר אין עוד אומה בעולם שההודעה של שם השי"ת בעולם בתור אלהי עולם, שומר הברית והחסד וכל ארחות הצדק, שהם מדותיו של הקב"ה, יהיה יסוד חייה הלאומיים, ותנאי מיוחד בתקומתה על ארצה וכוננות ממשלתה. וכו' על כן מי שגורם בדעותיו, ומכל שכן במעשיו, רפיון להדיעה שמחיה את האומה, הוא פושע לאומי, שהסליחה להם היא איולת" ("אגרות ראייה" ח"א עמ' כ').

מובא בשו"ע (או"ח סי' תרח סעיף ב') כי דיני תוכחה הם "עד שיכנו או עד שיקללנו" (וה"משנה ברורה" ס"ק י"א הסתייג, כי די בנזיפה). ומאז המוכיח פטור ממחאה. הרי שאותם המוכיחים על צמצום יישובנו בארצנו, קיימו בזה מצוה דאורייתא. ואמנם כתוב בשו"ע שיש מושג של "מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים", ולכן לכאורה ראוי לא להוכיח. אבל הוסיף ה"משנה ברורה" (ס"ק ה) "וכל זה דוקא בשעכשיו הם שוגגים, אבל כשודעים שהוא אסור ועוברים במזיד, צריך להוכיחם אף שברור לו שלא יקבלום. (ונהי) [ואמנם] מי שאינו מוכיח [במצב כזה] אינו נענש עבור חטאם [ממה שלא הוכיח] כיון שברור לו שלא יקבלום, מכל מקום מצוה להוכיחם" עכ"ל [כנראה הטעם הוא כדי שלא יבואו אחרים ללמוד מן המקולקלים, כמ"ש ב"שער הציון" שם ס"ק ג].

אמר ישעיהו, המוכיח לבני דורו, "גוי ג' מנוקדת צירה, ו' מנוקדת חירק, הגוף שלי נתתי למכים, ולחיי למורטים [שערות מזקני], פני לא הסתרתי מכלימות ורוק. וה' אלהים יעזור לי, על כן לא נכלמתי, על כן שמתני פני כחלמיש, ואדע כי לא אבוש" (ישעיה נ, ו-ז). אותם בחורים נפלאים, שהלכו להפגין אע"פ שידעו את העמות הקשה הצפוי להם, הם הם צדיקים של העולם, הם הם שמסרו נפשם על קדושת הארץ. אשרי חלקם. ובאו ללמד לכלל ישראל כמה חמור הדבר.

פרק ז. ומה נעשה הלאה?

לאור הדברים הנ"ל, אין זו מלחמה שלנו בלבד, אלא היא מלחמתו של הקב"ה. הרי הוא אמר שיביא את כנסת ישראל לארצם. הוא אמר שיגאל אותנו. כעת אשר קמו מורדים נגד התורה, והם גם מסייעים לערבים בכיבוש ארצנו, אנו בטוחים לומר "התייצבו וראו את ישועת ה'!"

נקיים דברי הרב אברהם קוק בסוף מאמר אחר "להוסיף אומץ" ("מאמרי הראי"ה", עמ' 73) אשר שם כתב:

"נרד עד התהום העמוק של המחשבה התחייתית אשר נשטפה על ידי זרם של מחשבות שטחיות, שאינן אומרות את מגמתה העמוקה התהומית. נאדיר את המפעלים, נעסוק במרץ מלא חיים, בגבורת נשמה, בהקמת השוממות, בהרחבת הגבולים, בבנין הערים והכפרים. ויחד עם זה נתאמץ להרבות אור התורה בארץ חיינו להגדילה ולהאדירה. ואז רוחנו הנאמן והמקודש הנובע ממקור ישראל, בכל הדרת קדושת תפארתו, יגלה ויראה על שדרות המפעל כולו. והתנועה הלאומית כולה תצא על ידינו מידי עבי הטיט של המעטפה החילונית שלה, ותתעטר בעטרת הוד קודש אשר רעם גבורה לה, ופאר קודש לה. ויפעת נשמת הצבי והתפארת של אור ישראל וקדושו יאיר עליה, לעיני כל ישראל ולעיני כל עמי הארץ, לחן ולכבוד ולרוממות קרן ישראל בנחלת קדשו סלה. ובאר ישראל תפכה (פ' מנוקדת פתח) את מימיה החיים והזכים. "ומעין מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים", במהרה בימינו אמן. עכ"ל הרב אברהם קוק.